

УДК 061.1ЄС

РУДІК Надія Михайлівна,
канд. наук з держ. упр., доц.,
доц. каф. права та європ. інтеграції ДРІДУ НАДУ

НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ ЄС НА 2021 – 2027 рр. В КОНТЕКСТІ СЦЕНАРІЇВ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ЄС

Розглядаються нові підходи до формування бюджету ЄС на 2021 – 2027 рр. на основі аналізу пакета документів, підготовлених Європейською Комісією. Одним із ключових нововведень у запропонованому бюджеті є зміцнення зв'язку між фінансуванням ЄС та верховенством права. Комісія запропонувала новий механізм захисту бюджету ЄС від фінансових ризиків, пов'язаних з узагальненими недоліками у забезпеченні верховенства права в державах-членах. Робиться висновок про те, що ЄК запропонувала новий і сучасний довгостроковий бюджет, який тісно пов'язаний з політичними пріоритетами ЄС-27. Бюджет ЄС на 2021 – 2027 рр. поєднує в собі нові інструменти з модернізованими програмами, спрямованими на ефективне виконання пріоритетів ЄС та пошук гідних відповідей на нові виклики, що постали перед ЄС.

Ключові слова: державне управління, державна політика, бюджетна політика ЄС, багаторічна програма фінансового розвитку, верховенство права.

Rudik N. M. New approaches for the establishment of the EU budget for 2021 – 2027 in the context of the scenarios of the future EU development

The article deals with the new approaches to the establishment EU budget for 2021 – 2027 based on an analysis of a package of documents prepared by the European Commission. One of the key innovations in the proposed budget is the strengthened link between EU funding and the rule of law. The Commission proposed a new mechanism to protect the EU budget from financial risks linked to generalised deficiencies regarding the rule of law in the Member States. It is concluded that the Commission is proposing a new,

modern long-term budget, tightly geared to the political priorities of the EU-27. The EU's budget combines new instruments with modernised programmes to deliver efficiently on the Union's priorities and to rise to new challenges.

Key words: public administration, public policy, EU budget policy, multiannual financial framework, rule of law.

Постановка проблеми. Європейський Союз переживає поворотний етап у своїй історії, оскільки має визначитись, яким шляхом йти далі – повністю зосередитись лише на подальшому розвитку єдиного внутрішнього ринку чи зробити набагато більше й суттєво поглибити інтеграцію в усіх сферах, розширивши у такий спосіб перспективи. У зв'язку із цим у держав-членів, європейців та європейських інститутів з'явилась історична можливість згуртуватися навколо чіткого бачення майбутнього об'єднаної Європи і недвозначно продемонструвати, що ЄС готовий підтримати свої слова конкретними діями, необхідними для досягнення спільного бачення перспектив подальшого розвитку. Вихід Великої Британії, зростання популістських та крайніх правих політичних партій на хвилі поширення євроскептичних настроїв у багатьох державах-членах, поширення ерозії верховенства права в ряді держав-членів, протекціоністська політика США у сфері міжнародної торгівлі, що поставила США і ЄС на межу масштабної торговельної війни, невпевненість у дотриманні США своїх союзницьких зобов'язань щодо гарантування безпеки на Європейському континенті: усі ці виклики, на переконання Європейської Комісії, потребують негайної та адекватної відповіді з боку єдиного та згуртованого ЄС-27. У цьому контексті переговори щодо чергової багаторічної програми фінансового розвитку здатні надати ЄС нового динамізму і забезпечити надійне фінансове підґрунтя для адекватної відповіді на зовнішні та внутрішні виклики. Пріоритети, які визначить ЄС під час розроблення чергової фінансової перспективи, стануть чітким сигналом для союзників і партнерів ЄС в усьому світі, країн-кандидатів та потенційних кандидатів на вступ, а також для третіх країн, які обрали курс на європейську інтеграцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з розробленням пропозицій щодо бюджету ЄС на 2021 – 2027 рр. Європейська Комісія (ЄК) підготувала й опублікувала цілий пакет документів, серед яких слід виділити ряд

повідомлень, присвячених визначенню нових підходів та пріоритетів майбутнього бюджету, а також сучасних джерел його фінансування, запровадженню захисних заходів у випадку порушень державами-членами принципу верховенства права. Одними з перших на пропозиції ЄК відгукнулись дослідницькі інститути та мозкові центри, серед яких: Інститут Жака Делора, Центр досліджень європейських політик, Німецький інститут економічних досліджень, Центр європейської політики, Європейський центр управління політикою розвитку, Фонд Фрідріха Еберта, Група «Спінеллі», Інститут європейської політики «Euroreum», Європейський центр безпеки та оборони та ін. Їх аналітичні матеріали присвячені переважно огляду конкретних сфер майбутньої фінансової перспективи ЄС і переважно є досить критичними. Серед останніх за часом публікацій можна виділити праці З. Дарваса, Г. Вольфа, І. Бега, Ю. Маттеса, Б. Буша, А. Джонса, М. ді Чйоммо, Е. Шеріффа та інших науковців.

Метою статті є з'ясування особливостей формування бюджету ЄС на 2021 – 2027 рр. в контексті сценаріїв майбутнього розвитку ЄС та на основі аналізу запропонованих Європейською Комісією нових підходів.

Виклад основного матеріалу. ЄС приймає рішення щодо свого майбутнього довгострокового бюджету один раз на сім років. Верхні межі витрат бюджету визначаються в підготовленому ЄК семирічному плані, який називається «Багаторічна програма фінансового розвитку» (БПФР). БПФР ухвалюється одностайно всіма державами-членами ЄС на засіданні Ради ЄС, а потім Європейським Парламентом за процедурою надання згоди. Чинна БПФР на 2014 – 2020 рр. була прийнята в листопаді 2013 р. після двох з половиною років напружених переговорів. Наступна БПФР на 2021 – 2027 рр. буде першою для ЄС у складі 27-ми держав-членів. На початку травня 2018 р. ЄК оприлюднила повідомлення стосовно довгострокового бюджету ЄС на 2021 – 2027 рр. [1], який має стати надійною фінансовою опорою ЄС, який перебуває на вирішальному етапі свого розвитку. Пропозиція ЄК має на меті привести бюджет ЄС у відповідність до його політичних пріоритетів, визначених у позитивному порядку денному, запропонованому Головою ЄК Ж.-К. Юнкером у його посланні «Про становище ЄС» від 14 вересня 2016 р. [6] і погодженому лідерами ЄС-27 у Братиславі 16 вересня 2016 р., а також у Римській декларації від 25 березня 2017 р. ЄС має зосередити увагу на тих сферах, де він

найбільш ефективний, а бюджет ЄС повинен захищати, розширювати можливості й боронити.

Європейський комісар з питань бюджету та людських ресурсів Гюнтер Х. Етінгер заявив, що розроблена ЄК пропозиція бюджету слугує, насамперед, забезпеченню доданої вартості ЄС. ЄС інвестуватиме в ті сфери, де одна держава-член не може діяти наодинці або туди, де ефективніше діяти разом, наприклад, у сфери дослідження, міграції, прикордонного контролю, оборони [5]. Ключовими рисами запропонованих ЄК нових підходів до модернізації бюджету ЄС є такі [2]:

1. Цільовий бюджет: ув'язка амбітних цілей з ресурсами. ЄС-27 визначив власні політичні пріоритети, для досягнення яких потрібні відповідні фінансові ресурси. ЄК запропонувала проект довгострокового бюджету ЄС у розмірі 1 135 млрд євро (у цінах 2018 р.) на період 2021 – 2027 рр., що еквівалентно 1,11 % від ВНД ЄС. Цей обсяг зобов'язань транслюється в 1 105 млрд євро (або 1,08 % від ВНД) виплат (у цінах 2018 р.). Це передбачає включення до бюджету ЄС ресурсів Європейського фонду розвитку – головного інструменту ЄС для фінансування співпраці в цілях розвитку з країнами Африки, Карибського басейну та Тихоокеанського регіону, що на сьогоднішній день визначається відповідною міжурядовою угодою. З урахуванням інфляції запропонований ЄК бюджет на 2021 – 2027 рр. цілком можна зіставити з розміром поточного бюджету на 2014 – 2020 рр. (разом з Європейським фондом розвитку).

ЄК вважає, що для фінансування нових і невідкладних пріоритетів необхідно збільшити поточний рівень фінансування. Довгострокове інвестування у такі галузі, як дослідження та інновації, молодь, цифрова економіка, управління кордонами, безпека та оборона сприятиме процвітанню, стабільності та безпеки майбутнього ЄС. Наприклад, ЄК пропонує подвоїти бюджети Erasmus + та Європейського корпусу солідарності – програм, спрямованих на потреби молоді. Водночас ЄК критично підійшла до ряду напрямів бюджетного фінансування, де можна заощадити та підвищити ефективність. Так, з огляду на нові реалії ЄС-27 ЄК запропонувала помірно зменшити – приблизно на 5 % – фінансування спільної сільськогосподарської політики та політики згуртування. Ці спільні політики будуть модернізовані, щоб забезпечити більшу віддачу з меншими витратами та послужити новим пріоритетам. Наприклад, політика згуртування відіграватиме все більш

помітну роль у підтримці структурних реформ та довготривалої інтеграції мігрантів. Результатом цих змін буде зміна балансу бюджету та зосередження уваги на тих сферах, де бюджет ЄС зможе відіграти вирішальну роль.

2. Сучасний, простий та гнучкий бюджет. Бюджет ЄС є дуже скромним порівняно з розмірами європейської економіки та національних бюджетів держав-членів. Однак бюджетні кошти ЄС можуть змінити життя громадян та бізнесу, але за умови їх інвестування у сфери, де ЄС може мати більший вплив, ніж державне фінансування на національному рівні, тобто де він може забезпечити реальну європейську додану вартість. Прикладами таких сфер є найсучасніші дослідницькі проекти, що об'єднують кращих дослідників з усієї Європи, великі інфраструктурні об'єкти або проекти, які дозволяють досягти цифрової трансформації ЄС або оснащення ЄС інструментами, необхідними для захисту та оборони своїх громадян. Такий підхід є життєво необхідним у сучасному світі, що швидко змінюється, в якому Європа стикається з демографічними проблемами, нестабільністю в сусідніх регіонах та багатьма надзвичайно актуальними проблемами, які виходять за межі національних кордонів.

З огляду на це ЄК пропонує сучасний, простий та гнучкий бюджет. Сучасність бюджету означатиме подальше скорочення бюрократичної тяганини для бенефіціарів та управлінців шляхом більшої послідовності та узгодженості в процесі розроблення правил на основі єдиного регламенту. Це також означатиме встановлення більш чітких цілей та приділення більшої уваги ефективності. Значно полегшиться моніторинг та оцінювання результатів, а також внесення необхідних змін. Простота бюджету досягатиметься його чіткішою структурою, яка буде тісніше пов'язана з пріоритетами ЄС. Сьогодні бюджетні та позабюджетні кошти ЄС виділяються на надто багато програм та інструментів, тому ЄК запропонувала скоротити кількість програм більш ніж на третину (з 58-ми на сьогодні до 37-ми у майбутньому), наприклад, шляхом об'єднання розрізнених джерел фінансування в нові інтегровані програми та рішучого упорядкування механізму використання фінансових інструментів, у тому числі за допомогою Європейського фонду стратегічних інвестицій (InvestEU) [2]. Нещодавні виклики, з якими стикнувся ЄС, особливо міграційна криза 2015 р., чітко продемонстрували обмеження гнучкості в чинному бюджеті ЄС для швидкого та ефективного реагування. Зважаючи на це ЄК

запропонувала підвищену фінансову гнучкість як у межах програм, так і між ними, зміцнення інструментів кризового менеджменту та створення нового «Союзного резерву» для подолання непередбачених подій та реагування на надзвичайні ситуації у таких сферах, як безпека та міграція.

3. Бюджет ЄС та верховенство права: надійний фінансовий менеджмент. Важливою особливістю формування БПФР на 2021 – 2027 рр. є запропоновані ЄК заходи, спрямовані на захист бюджету ЄС у випадку порушень державами-членами верховенства права, яке є однією з основних цінностей, на яких ґрунтується ЄС (ст. 2 ДЄС). Як зазначається в повідомленні ЄК від 14 лютого 2018 р. «Нова, сучасна багаторічна програма фінансового розвитку для Європейського Союзу, яка ефективно забезпечує виконання його пріоритетів після 2020-го року», ЄС є спільнотою права, побудованою на цінностях, які становлять першооснову її існування [4]. Вони пронизують всю правову та інституційну структуру та всю політику та програми ЄС. Тому дотримання цих цінностей має неухильно забезпечуватись в усіх сферах політики ЄС, у тому числі бюджетній, де повага до фундаментальних цінностей є невід’ємною передумовою надійного фінансового менеджменту та ефективного фінансування ЄС. Повага до верховенства права має важливе значення для європейських громадян, а також для ділових ініціатив, інновацій та інвестицій. ЄК наголошує на тому, що європейська економіка є найбільш продуктивною, коли правові та інституційні рамки повністю відповідають основоположним цінностям ЄС.

Ефективна повага до верховенства права є передумовою упевненості в тому, що бюджетні кошти ЄС є достатньо захищеними в державах-членах. Як пояснюється в повідомленні ЄК від 11 березня 2014 р. «Нова рамкова структура ЄС для зміцнення верховенства права», верховенство права є основою будь-якої сучасної конституційної демократії [3]. Це один із основоположних принципів, який впливає із загальних конституційних традицій усіх держав-членів ЄС, конституції та судоустрій яких належним чином розроблені для забезпечення верховенства права та містять вбудованими запобіжні механізми для захисту громадян від будь-якої загрози цьому принципу. Однак низка нещодавніх подій, зокрема в Польщі та Угорщині, продемонстрували узагальнені недоліки в національних системах стримувань і противаг та показали, як брак поваги до верховенства права може стати предметом серйозної стурбованості в ЄС. Як наслідок, ряд інститутів, зокрема Європейський

Парламент, а також широкі кола громадськості зажадали від ЄС вжиття необхідних заходів для захисту верховенства права.

ЄК 3 травня 2018 р. висунула законодавчу пропозицію щодо Постанови про захист бюджету ЄС в разі узагальнення недоліків стосовно верховенства права в державах-членах, яка базується на ст. 322 (1) (а) Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) та ст. 106а Договору про заснування Європейського Співтовариства з атомної енергії [9]. Це означає, що пропозиція прийматиметься у межах звичайної законодавчої процедури, тобто Європейським Парламентом та Радою ЄС, які діятимуть кваліфікованою більшістю [11]. Оскільки ситуація динамічно розвивалася в негативний бік, ЄК не проводила жодних консультацій із зацікавленими сторонами, не публікувала Зелену книгу і не робила оцінювання впливу.

У пропозиції міститься перелік таких недоліків щодо верховенства права: загроза незалежності судової влади; неможливість запобігти, виправити та покарати свавільні чи незаконні рішення органів державної влади, у тому числі правоохоронних органів, обмеження фінансових та людських ресурсів, що впливає на їх належне функціонування, або незабезпечення відсутності конфліктів інтересів; обмеження доступності та ефективності засобів правового захисту, у тому числі через наявність обмежувальних процесуальних норм, невиконання судових рішень або обмеження ефективного розслідування, кримінального переслідування або покарання за порушення законодавства. Якщо ЄК виявить ці загальні недоліки щодо верховенства права в одній із держав-членів, вона пропонує вчиняти такі дії: призупиняти платежі або виконання юридичного зобов'язання, або анулювати юридичне зобов'язання; видавати заборону на прийняття нових юридичних зобов'язань; призупиняти затвердження однієї або декількох програм або вносити зміни до таких програм; призупиняти зобов'язання; скорочувати зобов'язання, у тому числі шляхом фінансових поправок або трансфертів коштів до інших асигнувань програм; зменшувати попереднє фінансування; переривати терміни платежів; призупиняти платежі [10, р. 6].

Запропонована процедура введення захисних заходів передбачає, як перший крок, проведення ЄК розслідування (наприклад, поставлення відповідних запитань до держави-члена). Щойно ЄК упевниться в існуванні узагальненого недоліку стосовно

верховенства права, вона має подати Раді пропозицію щодо вжиття необхідних заходів. Нормативний акт вважається прийнятим, якщо Рада не вирішить кваліфікованою більшістю відхилити пропозицію комісії протягом одного місяця після її прийняття. Рада, діючи кваліфікованою більшістю, також може внести поправки в пропозицію ЄК та прийняти виправлений текст своїм рішенням.

У вересні – жовтні 2018 р. свої висновки щодо пропозиції ЄК зробили консультативні органи ЄС: Європейський економіко-соціальний комітет (ЄЕСК) та Комітет регіонів (КР). ЄЕСК підтримав пропозицію ЄК та запропонував поширити обумовленість на інші, пов'язані з верховенством права принципи, які містяться в договорах ЄС, і звернувся до ЄК та Європейського Парламенту з проханням вивчити цю можливість [8]. КР також підтримав комісію, але й погодився з думкою Європейського Суду аудиторів про те, що чинна законодавча пропозиція надає ЄК надто широкі дискреційні повноваження щодо початку процедури, і закликав ЄК встановити чіткі критерії для визначення, що являє собою узагальнений недолік стосовно верховенства права, і чому він ставить під загрозу надійний фінансовий менеджмент. Що стосується тексту пропозиції, то КР запропонував виключити зі сфери застосування постанови всі адміністративні органи та установи безпосередньо обраних місцевих та регіональних органів влади. КР також вважає, що ЄК має оцінити можливі фінансові наслідки скорочення фінансування з бюджету ЄС для національних та субнаціональних бюджетів відповідної держави-члена з належним урахуванням принципів пропорційності та недискримінації [13].

Законодавча пропозиція ЄК була передана національним парламентам 7 травня 2018 р., а термін подання обгрунтованих думок (ст. 6 Протоколу про принципи субсидіарності та пропорційності) сплив 2 липня 2018 р. (за 8 тижнів). Жоден національний парламент не подав аргументованого висновку, який би ставив під сумнів відповідність цієї пропозиції принципу субсидіарності. Детальні пропозиції були подані Бундесратом Німеччини, парламентом Португалії та Сенатом Чеської Республіки. Свої думки також висловили «мозкові центри»: Група «Спінеллі» (Італія), Фонд Фрідріха Еберта (Німеччина) та Eurореум (Чеська Республіка, а також представники академічних кіл. Зауваження переважно стосувалися критеріїв визначення недоліків та процедури введення захисних заходів.

4. Бюджет ЄС для міцного та стабільного Економічного та монетарного союзу (ЕМС). Стабільна зона євро є передумовою для збереження та створення робочих місць, економічного зростання, інвестицій та соціальної справедливості в ЄС в цілому. У грудні 2017 р. у межах дорожньої карти поглиблення ЕМС ЄК визначила порядок розроблення нових бюджетних інструментів для бюджетних коштів ЄС з метою підтримки стабільної зони євро та наближення до неї. Для нової БПФР на 2021 – 2027 рр. ЄК пропонує два нових інструменти:

- нова Програма підтримки реформ із загальним бюджетом 25 млрд євро надаватиме фінансову та технічну підтримку всім державам-членам для здійснення пріоритетних реформ, особливо в контексті Європейського семестру. Крім того, Фонд конвергенції надаватиме цільову підтримку державам-членам, які перебувають на шляху до вступу в зону євро.

- Європейська функція стабілізації інвестицій, яка допоможе підтримувати рівень інвестицій у разі великих асиметричних шоків. Дія інструменту розпочнеться у формі компенсаційних кредитів за рахунок бюджету ЄС до 30 млрд євро, а також фінансової допомоги державам-членам для покриття витрат на відсотки. Кредити нададуть додаткову фінансову підтримку для збереження рівня пріоритетних інвестицій в умовах обмежених державних фінансових ресурсів [12].

5. Сучасні джерела фінансування бюджету ЄС. Оскільки нові пріоритети потребують нових інвестицій, ЄК запропонувала фінансувати їх шляхом поєднання нових надходжень (близько 80 %) із перерозподілом існуючих надходжень та заощадженнями (близько 20 %). На основі рекомендацій Групи високого рівня «Майбутнє фінансування ЄС» ЄК пропонує модернізувати і спростити чинну систему формування бюджету ЄС на основі так званих власних ресурсів та диверсифікувати джерела його доходів.

Щодо нових джерел фінансування довгострокового бюджету, то ЄК виступає за спрощення власного бюджетного ресурсу ЄС, який формується на основі ПДВ, зменшення розміру зборів (з 20 % до 10 %), що стягуються у межах традиційних власних ресурсів (ідеться переважно про митні збори), зменшення частки власних ресурсів на основі ВНД, а також запровадження кошика нових власних ресурсів, пов'язаного з політичними пріоритетами ЄС. Запропонований кошик нових власних ресурсів включає: 20 % надходжень від європейської системи торгівлі викидами; 3 %

онкольної ставки (на вимогу), застосованої до нової Спільної консолідованої корпоративної податкової бази (запроваджуватиметься поетапно у міру прийняття необхідного законодавства); національний внесок, розрахований на основі суми неперероблених відходів пластикової тари у кожній державі-члені (0,80 євро за кілограм) [7]. Ці нові власні ресурси становлять близько 12 % загального бюджету ЄС і можуть мобілізувати до 22 млрд євро на рік для фінансування нових пріоритетів.

Вихід Великої Британії надає ЄС можливість розглянути питання існуючої на цей момент складної системи знижок і навіть «знижок на знижки» на внески в бюджет ЄС. ЄК пропонує скасувати всі знижки, однак щоб уникнути раптового і різкого збільшення внесків для деяких держав-членів, цей процес відбудуватиметься поетапно протягом п'яти років.

Висновки. Таким чином, ЄК запропонувала новий і сучасний довгостроковий бюджет, який тісно пов'язаний із політичними пріоритетами ЄС-27. Бюджет ЄС на 2021 – 2027 рр. поєднує в собі нові інструменти з модернізованими програмами, спрямованими на ефективне виконання пріоритетів ЄС та пошук гідних відповідей на нові виклики, що постали перед ЄС. У пропозиціях ЄК окреслені шляхи спрощення та реформування інструментів фінансування бюджету, з тим щоб він найповніше відповідав визначеним політичним пріоритетам з формування процвітаючої, надійної та згуртованої Європи. Починаючи зі Стратегії розширення на 2012 – 2013 рр. ЄК послідовно посилює позицію ЄС щодо основоположного для нього принципу верховенства права, тому важливою особливістю формування БПФР на 2021 – 2027 рр. є запропоновані ЄК заходи, спрямовані на захист бюджету ЄС у випадку порушень державами-членами верховенства права.

Одним із ключових нововведень у запропонованому бюджеті є зміцнення зв'язку між фінансуванням ЄС та верховенством права. Повага до верховенства права є необхідною передумовою для надійного фінансового менеджменту та ефективного фінансування ЄС. Тому ЄК запропонувала новий механізм захисту бюджету ЄС від фінансових ризиків, пов'язаних з узагальненими недоліками у забезпеченні верховенства права в державах-членах. Нові запропоновані інструменти дозволять ЄС призупинити, зменшити або обмежити доступ до фінансування ЄС у спосіб, пропорційний характеру, тяжкості та масштабам недотримання принципу верховенства права в державах-членах. Таке рішення буде запропоноване ЄК та

ухвалене Радою ЄС шляхом голосування зворотною кваліфікованою більшістю (рішення Ради ЄС вважатиметься ухваленим, якщо для відхилення пропозиції ЄК не буде досягнуто кваліфікованої більшості голосів).

Список використаних джерел

1. **A modern** EU budget for a Union that protects empowers and defends. – Access mode : A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends. The Multiannual Financial Framework for 2021 – 2027: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. – Brussels, 2.5.2018 COM(2018) 321 final. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf.

2. **A modern** EU budget for a Union that protects empowers and defends. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-modern-eu-budget-may2018_en.pdf.

3. **A new** EU Framework to strengthen the Rule of Law: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. – Brussels, 11.3.2014 COM(2014) 158 final. – Access mode : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0158&from=EN>.

4. **A new**, modern Multiannual Financial Framework for a European Union that delivers efficiently on its priorities post-2020: Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. – Brussels, 14.2.2018 COM(2018) 98 final. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-new-modern-multiannual-financial-framework_en.pdf.

5. **EU** budget: Commission proposes a modern budget for a Union that protects, empowers and defends. – Press release: Brussels, 2 May 2018. – Access mode : http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3570_en.htm.

6. **Junker Jean-Claude**. State of the Union Address 2016: Towards a better Europe – a Europe that protects, empowers and defends / Jean-Claude Juncker. – Strasbourg, 14 September 2016. – Access mode : http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-3043_en.htm.

7. **Modernizing** the EU budget's revenue side: European Commission. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-modernising-budget-revenue-side-may2018_en.pdf.

8. **Multiannual** Financial Framework after 2020: Economic and Social Committee opinion. – Access mode : <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/multiannual-financial-framework-after-2020>.

9. **Proposal** for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of the Union's budget in case of generalised deficiencies as regards the rule of law in the Member States. – Brussels, 2.5.2018 COM(2018) 324 final. – Access mode : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0324&from=EN>.

10. **Protecting** the EU budget against generalised rule of law deficiencies / EU Legislation in Progress 2021 – 2027 MFF. – Access mode : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/630299/EPRS_BRI\(2018\)630299_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/630299/EPRS_BRI(2018)630299_EN.pdf).

11. **Sound** financial management and the rule of law: European Commission. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-financial-management-rule-law-may2018_en.pdf.

12. **The EU** budget and the Economic and Monetary Union: European Commission. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-economic-monetary-union-may2018_en.pdf.

13. **The Multiannual** Financial Framework package for the years 2021 – 2027: European Committee of the Regions opinion. – Access mode : [https://dm.cor.europa.eu/CORDocumentSearch/Pages/redresults.aspx?k=\(documenttype:AC\)\(documentnumber:2389\)\(documentyear:2018\)\(documentlanguage:EN\)](https://dm.cor.europa.eu/CORDocumentSearch/Pages/redresults.aspx?k=(documenttype:AC)(documentnumber:2389)(documentyear:2018)(documentlanguage:EN)).

Надійшла до редколегії 03.12.18